

Steven Vos

DE BLINDE VLEK IN HET SPORTBELEID

Ruim baan voor de anders georganiseerde sporter

Slechts een derde van de Nederlanders sport in verenigingsverband. Het andere derde dat actief is doet dat daarbuiten – in vriendengroepjes, bij de sportschool of alleen. De anders georganiseerde sport is van minstens evenveel belang als de traditioneel georganiseerde. Toch heeft het sportbeleid een soort blinde vlek hiervoor. Dat moet veranderen, beseffen steeds meer politici en ambtenaren, maar hoe? Sport & Gemeenten sprak hierover met twee mensen die elk vanuit hun eigen invalshoek een kijk hierop hebben ontwikkeld.

Tekst: **Jeroen Kuypers**

Steven Vos is hoogleraar bij de Technische Universiteit Eindhoven en lector Move to Be bij Fontys Sporthogeschool te Eindhoven. Hij is tevens verbonden aan de Onderzoeksgroep Sport- & Bewegingsbeleid van de KU Leuven. In die hoedanigheid bestudeert de Vlaming al een tijdlang de categorie ongeorganiseerde sporters. “De niet of anders georganiseerde sporter is echter moeilijk identificeerbaar. Er zijn veel mensen in de beroepsactieve leeftijd die om allerlei redenen niet sporten bij de verenigingen, maar ervoor kiezen geregeld te gaan hardlopen, fietsen of wandelen. In het klassieke sportbeleid is er weinig aandacht voor deze sporters. Je wordt opgemerkt als je gebruikmaakt van de sportieve infrastructuur, maar de anders georganiseerde sporters kiezen juist voor de openbare ruimte. Ze staan niet geregistreerd, dus de gemeenten ‘zien’ ze niet. Nu de overheid decentraliseert, terugtreedt en bezuinigt, moeten gemeenten creatiever worden in hun beleid. Dat schept mogelijkheden deze groep ongeorganiseerde sporters alsnog te benaderen.”

“Je kunt een wijk maar één keer aanleggen”

Vos is ervan overtuigd dat sportambtenaren daarvoor moeten samenwerken met collega’s van andere diensten die bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte betrokken zijn. Hij gelooft ook dat de inzet van technologie enorme kansen biedt om in kaart te brengen wie de anders georganiseerde sporters zijn. “Als je bijvoorbeeld zicht krijgt op het appgebruik van hardlopers, kun je aardig in beeld krijgen wie er zoal in een buurt hoe en waar bewegen. Dat is waardevolle informatie voor alle diensten die bij de openbare ruimte betrokken zijn: informatie die kan worden meegenomen bij het beheer, maar evengoed bij de planning van nieuwe wijken. Want vergeet niet: je kunt die maar één keer aanleggen. Dan kun je dat maar beter toekomstbestendig doen. Zorg voor een omgeving die uitnodigt om in te sporten en bewegen. En leg die zodanig aan dat waar de eerste jaren misschien vooral kinderen voetballen, nadien ook wijkbewoners in een verouderende samenstelling voldoende gelegenheid zullen vinden tot sporten.”

“Anders georganiseerde sporters staan niet geregistreerd, dus de gemeenten ‘zien’ ze niet”

‘Gelaagd’ inrichten

De nieuwe technologie, bijvoorbeeld die op het gebied van led-verlichting, stelt gemeenten in staat met relatief lichte investeringen een gebied gelaagd in te richten. Anders gezegd: er hoeven geen voorzieningen te worden aangebracht die daar 24 uur per dag zichtbaar en voelbaar liggen. “In Vlaanderen introduceerde men enkele jaren gelden de Finse hardlooppiste”, aldus Vos. “Er liggen in ruim de helft van de Vlaamse gemeenten banen van achthonderd meter tot drie kilometer, bestaande uit gesloten lussen, met een drainagelaag, zodat de loper nooit met natte voeten zijn rondes maakt. Dat nodigt enorm uit om ervan gebruik te maken. In Eindhoven willen we een stap verder gaan door interactieve hardloop- en wandelroutes te realiseren die oplichten zodra lopers erop stappen en die uitdoven als ze gepasseerd zijn.”

Veilig maken

De moderne technologie maakt in snel tempo steeds meer mogelijk op dit vlak. Fontys Sporthogeschool en de TU Eindhoven experimenteren er in samenwerking met de gemeente Eindhoven volop mee. Het is denkbaar dat de hardloper gecoacht wordt tijdens het rennen, zoals het nu al mogelijk is dat al zijn prestaties gemeten en weergegeven worden. “Maar ik denk dat er nog een hele uitdaging ligt om die routes naast begaanbaar en verlicht nog attractiever te maken. Dit kan door technologie, maar er is ook behoefte aan ruimtes om je om te kleden, te douchen en misschien waardevolle spullen op te bergen.”

Grond en geld

De prijs van dergelijke investeringen ligt misschien lager dan die van een zwembad of stadion, maar door de grotere aantallen zal het gemeenten toch veel geld kosten, geld dat er misschien nauwelijks nog is. Maar Vos denkt dat gemeenten zich hierover weinig zorgen hoeven te maken. “Zij hebben de grond, maar bedrijven hebben de interesse in de data van deze sporters en in de mogelijkheid diensten aan hen te verlenen. Ik denk dat er heel wat firma’s bereid zullen zijn de investeringen die nodig zijn te financieren, al dan niet ondersteund met een stuk crowdfunding.”

Pleintjes en zaaltjes

Gertjan Dol, werkzaam voor de Sportraad Amsterdam, denkt volgens dezelfde lijnen. Maar in Amsterdam lijkt de tekortschietende aandacht voor de anders georganiseerde sporter ook een meer acute en grotere uitdaging dan elders in het land. “Slechts veertien procent van de Amsterdammers sport bij een vereniging. Natuurlijk ligt dat percentage een heel stuk hoger onder de jeugd, maar daarna neemt het drastisch af. Tegelijk zien we een enorme sportieve activiteit in parken, op allerlei pleintjes en in zaaltjes. Die anders georganiseerde groep kiest massaal voor de openbare ruimte of voor de commerciële sportaanbieders, omdat ze niet of nauwelijks terecht kan binnen de gemeentelijke sportieve infrastructuur.”

“We blijven nog te vaak denken en doen zoals we al deden”

Barrière voor buitenstaanders

Maar ieder die dat wil kan toch een hal afhuren? “Dat klopt, maar in de praktijk werken de tariefstelling die de stad hanteert en de geringe beschikbaarheid als een barrière voor deze buitenstaanders. We vragen de laagste tarieven aan de sportverenigingen, daarna aan de scholen en de maatschappelijke instellingen. Voor al die doelgroepen en organisaties hebben we gunstige prijzen afgesproken – volkomen begrijpelijk overigens, maar wat blijft er dan over voor de rest? Bovendien, de accommodaties zitten goed vol, alleen al met deze doelgroepen, en die krijgen voorrang bij de urenverdeling op alle andere aanbieders. Als je in de wintermaanden een bezettingsgraad van negentig procent hebt, is de stimulans voor de beheerders om die resterende tien procent actief te gaan vullen niet erg groot. Wij spreken regelmatig sportaanbieders die erover nadenken om van rechtsvorm te veranderen naar bijvoorbeeld een stichting of vereniging. Enkel om eenvoudiger zaken te kunnen doen met de overheid, vaker ingezet te worden bij sportstimulering of betaalbare tarieven en toegang tot uren te krijgen. Dat is toch de wereld op zijn kop, dat zij zich gaan vormen naar de overheid. Dat zou andersom moeten zijn. De overheid hoort dienstbaar aan alle sportaanbieders te zijn: we hebben een gezamenlijk doel en dat is meer Amsterdammers in beweging krijgen.”

Verlies op twee fronten

Enkele zzp’ers die een zaal of veld willen huren krabben zich daardoor wel twee keer achter de oren en zoeken een alternatief buiten de gemeentelijke infrastructuur. Volgens Dol verliest de stad daardoor op twee fronten: de grootste groep sporters wordt niet bediend en het rendement op de investeringen in de accommodaties valt lager uit. “En met rendement bedoel ik het gebruik. De maatschappelijke investering in sportaccommodaties vraagt om intensief gebruik. Ik zeg niet dat de tariefstelling helemaal op

de helling moet, maar ik denk wel dat we het aantrekkelijker kunnen maken. De activiteit zelf, het sporten, zou daarbij meer leidend mogen zijn, niet wie dat organiseert. Ik ben ook van mening dat we intensiever dienen samen te werken met de commerciële sportaanbieders. In het verleden betrokken we die veel te weinig bij het beleid. We hadden er even weinig oog voor als voor de sporters die dat op eigen gelegenheid doen. Blijkbaar sport een overgroot deel van de sporters op andere wijze dan binnen de vereniging. Dan dien je daar als overheid – als je effectief sport- en beweegbeleid wilt voeren – oog voor te hebben. De gemeente is één van de funderingspalen onder de sport, maar daar zijn er meer van. We denken al snel dat een stijging in de sportparticipatie enkel een gevolg is van overheidsoptreden, de uitrol van kunstgras, et cetera. Maar fitness en hardlopen zijn al jaren de meest beoefende sporten in Amsterdam en daar hebben we als stad behoorlijk weinig voor hoeven doen. Ondanks die ontwikkelingen blijven we nog te vaak denken en doen zoals we al deden."

"Gemeenten hebben de grond, bedrijven hebben de interesse in de data van deze ongeorganiseerde sporters"

Bewegende Stad

Het probleem is zichtbaar geworden, maar heeft dat ook consequenties voor het gemeentelijk sportbeleid? Dol vindt van wel: "De Sportraad Amsterdam heeft eind vorig jaar een advies gegeven aan de gemeenteraad en het college waarbij we een lans braken voor de anders georganiseerde sporters. Ze waren tot nog toe te onzichtbaar in het sportbeleid en we hopen ze hiermee de komende jaren zichtbaarder te maken. We hebben al een aftrap gegeven in december vorig jaar via een bijeenkomst waaraan honderd stedelijke sportaanbieders en twintig ambtenaren meededen. Arie Boomsma was de dagvoorzitter: niet toevallig, want hij is zelf een sportaanbieder in Amsterdam. Zowel de sportaanbieders als de sportambtenaren gaven presentaties over hun programma's en ambities voor de sport in de stad. Het bleek een zeer gewaardeerde kennismaking van beide kanten, waar Sportservice Amsterdam komend jaar gevolg aan gaat geven. Ik had de indruk dat iedereen besefte dat we elkaar, voor de realisatie van die ambities, nodig hebben. Meer aandacht voor de anders georganiseerde sporter past ook perfect in het plan van de huidige sportwethouder en zijn 'Bewegende Stad'. We zullen het effect van ons advies pas goed kunnen aflezen aan het Sportplan voor 2017 en verder."

Verder lezen...

Op het Visie & Beleidsplein op **www.sportengemeenten.nl** kunt u de volgende documenten downloaden:

'Amsterdam (2015). Sportaccommodatieplan 2015 – 2022' bij *Accommodatiebeleid, Accommodatiebeleid*

'Amsterdam (2015). De Gezonde Stad, Sporten en bewegen in het ruimtelijke domein' bij *Accommodatiebeleid, buitensport*

'NISB (2013). Reisgids beweegvriendelijke omgeving' bij *Accommodatiebeleid, buitensport*

'Mulier Instituut (2013). Factsheet sport en sociale media' bij *Innovatie*